

Türkiye Örnekleminde Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeği Geliştirme Çalışması

Ali BOZGEDİK

Öğr. Gör., Aile Gençlik Uygulama ve Araştırma Merkezi Necmettin Erbakan Üniversitesi
alibozgedik@erbakan.edu.tr

Yusuf BAYAR

Dr. Öğr. Üyesi, Sosyal Beşeri Bilimler Fakültesi Necmettin Erbakan Üniversitesi
ybayary@gmail.com

Mehmet BİREKUL

Prof. Dr., Sosyal Beşeri Bilimler Fakültesi Necmettin Erbakan Üniversitesi
mbirekul@gmail.com

Makale Bilgileri ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 22.03.2023

Kabul: 15.06.2023

Yayın: 30.06.2023

Anahtar

Kelimeler:

Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlilik.

Bu araştırmanın amacı boşanmayı düşünen bireylerin, boşanmaya ilişkin kararlılık düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılabilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Söz konusu ölçme aracı, hem boşanmayı düşünen bireylerin boşanma sürecinde ve sonrasında ortaya çıkabilecek sorunları tekrar gözden geçirmesine katkı sağlayacak hem de alanda çalışan profesyonellere boşanmayı düşünen kişilerin kararlılıkları hakkında önemli ipuçları verebilecektir. Bu amaç doğrultusunda bu araştırma, 325'i kadın, 91'i erkek olmak üzere, boşanmayı düşünen 416 bireyle yürütülmüştür. Veri toplama çalışması Türkiye'nin 7 bölgesinde, 60 farklı ilde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde internet ve sosyal medya yardımı kullanılmıştır ve araştırma örneklemini tesadüfi örnekleme yöntemine ile belirlenmiştir. Katılımcıların tamamı aile danışmanı veya terapisti ile görüşme sürecinde olan bireylerden veya herhangi bir profesyonel destek almamış olan ve boşanmayı düşünen bireylerden oluşmuştur. Ölçeğin faktör yapısı, açıklayıcı faktör analizi ile sınımlanmıştır. Elde edilen sonuçlar, 9 faktörlü bir yapının ortaya çıktığını göstermiştir. Ayrıca hem alt boyutlara hem de tüm ölçeğe ait Cronbach alfa iç tutarlık değerleri de ölçek güvenilirliğinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğunu göstermektedir.

Developing a Determination About Divorce Scale in the Sample of Turkey

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 22.03.2023

Accepted: 15.06.2023

Published: 30.06.2023

Keywords:

Determination About Divorce, Scale Development, Validity and Reliability.

The aim of this study is to develop a scale that can be used to determine the level of determination of individuals considering divorce. This scale will both contribute to the individuals considering divorce to reconsider the problems that may arise during and after the divorce process and give important clues to the professionals working in the field about the determination levels of the individuals considering divorce. For this purpose, this study was conducted with 416 individuals, 325 of whom were women and 91 of whom were men, who were considering divorce. Data collection was conducted in 60 different cities in 7 regions of Turkey. Internet and social media were used in the data collection process and the research sample was determined by random sampling method. All of the participants were individuals who were in the process of meeting with a family counselor or therapist or individuals who had not received any professional support and were considering divorce. The factor structure of the scale was tested by exploratory factor analysis. The results showed that a 9-factor structure emerged. In addition, Cronbach's alpha internal consistency values for both the sub-dimensions and the whole scale show that the scale reliability is within acceptable limits.

Atıf/Citation: Bozgedik A.; Bayar Y.; Birekul M. (2023). Türkiye Örnekleminde Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeği Geliştirme Çalışması, *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 7 (1), 78-90.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

Giriş

Evlilik, Türkçe sözlükte erkekle kadının, aile kurmak için yasalara uygun olarak bir araya gelmeleri olarak tanımlanır (Eren, 1988). Evlenme ve boşanma kavramları sadece bireyleri ilgilendiren kişisel bir konu değil, sosyal yapıyı ve toplumsal düzeni de yakından ilgilendiren sosyolojik konular arasındadır. Evlilikte mutlu olmak, eş seçiminin doğru yapılmasına bağlıdır. Evlilik yapısının doyum sağlayıcı olması büyük ölçüde bilinçli eş seçimi ile alakalıdır. Eş seçim kararıyla birlikte birey, hayata kiminle devam edeceğine, sosyal ortamına ve çocuk yetiştirme tarzına karar vermektedir. Yapılan bir tanımlamaya göre evlilikte fikir birliği yapabilen eşlerin birbiri ile uyumlu, hayattan memnun ve mutlu olacakları belirtilir (Erbek ve ark, 2005). Ancak eş seçimi adına birbirine tam olarak benzeyen bireyler ve bu bireylerin her yönden uyumlu, birbirini tamamlayan ve hiç çatışmanın olmadığı bir ilişki pek gerçekçi değildir. Bu nedenle evlilikte ilişki, karşıt ya da tamamlayıcı gereksinimleri doyuracak nitelikte olmalıdır.

Hayat içerisinde, insan birçok çelişki, çatışma ve ikilemler yaşamakta, farklı durumlar karşısında bir seçim yapmak zorunluluğu ile yüzleşmektedir. Peki, insan nasıl karar alır, seçimini ne gibi etmenlere göre yapar? Aslında yapmış olduğumuz her seçim, kararlılık düzeyimizle doğrudan ilişkilidir. Karar verme, yaşamımızın her döneminde sürekli karşımıza çıkan vazgeçilmez bir olgudur. Karar verme, bireyin kendisince belirlediği olası bütün alternatiflerin arasından belli kriterlere göre, kendi amacına uygun olan bir seçeneği tercih etme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreci etkileyen birçok faktör vardır. Örneğin, sosyal ve fiziki çevre koşulları, ulaşılmak istenen amaçlar, olası alternatif seçenekler ve bu seçenekler tercih edildiğinde elde edilecek olası sonuçlar bu süreci etkileyen temel değişkenler olarak ele alınabilir (Tekin, 1999). Ayrıca bireylerin karar alma sürecinde psikolojik, sosyolojik, sosyal psikolojik, ahlaki ve dini faktörlerin etkisi de göz ardı edilmemelidir (Onaran, 1975).

Günümüzde insanların nasıl karar verdiklerini rasyonel seçim teorisinin perspektifi ile değerlendirmek mümkün görünmektedir. Rasyonel seçim teorisi Skinner'ın edimsel koşullanma yaklaşımından esinlenmiştir ve teoriye göre bir bireyin davranışlarını gerçekleştirmesinin altında kişisel çıkarlarını en üst düzeye çıkarmak yatmaktadır. Bireyler, ortaya koyacakları potansiyel bir davranışın ortaya çıkaracağı maliyeti ve kârı değerlendirmekte ve kârını en üst düzeye çıkarma potansiyeline sahip olan bir davranışı seçmektedir. Bu davranış teoride, rasyonel davranış olarak kavramsallaştırılmaktadır (Topuz, 2013).

Çatışmalı çiftler boşanma konusunda karar verirken rasyonel seçim teorisi tek başına yeterli görülmemektedir. Çatışma sürecindeki çiftlerin yaşamış olduğu stres faktörü bireylerin sağlıklı karar verme sürecini etkileyebilir. Boşanma gibi önemli bir kararı bireylerin bu psikoloji ile almaları sağlıklı görünmemektedir.

Çiftlerin problem çözme ve kriz yönetimi iyi değilse ayrılık ve boşanma kavramları çiftlerin gündemine gelebilir. Evlilikte sorun çözme becerilerindeki yetersizlik evlilik problemlerinin en önemli sebeplerinden biri olarak görülmektedir (Soylu ve Kağnıcı, 2015). Kişilerarası her ilişkide yaşanması normal karşılanabilecek krizlerle olan mücadele, evliliğin sağlıklı olması beklenen çizgisini etkileyecektir. Bu doğrultuda, evliliklerin huzurlu biçimde devam ettirilebilmesi, çatışma sırasında gelişecek tepkiler ve çatışmayla ilgili çözüm becerilerine bağlıdır. Çatışmaların giderilebilmesi için bazen uzman desteği de gerekmektedir. Uzmanların evlilik sürecindeki danışmanlık becerilerini yönetebilmeleri adına kendi kişisel gözlemlerinin dışında bazı nesnel araçlara ihtiyaçları olabilmektedir.

Boşanma olgusu tarihsel süreçte evlilik kurumunun var olması ile başlamıştır. Boşanmalar modern toplumda günden güne ve hızla artmaktadır. Tüm ülkelerde gelişmişlik düzeyine göre boşanma oranları da artış göstermektedir. Boşanma, eşler arasındaki hukuki anlaşmaların, duygusal bağların ve cinsel birlikteliğin son bulmasıdır (Uyar, 1999). Hukuksal olarak kurulmuş bir evliliğin yine resmi yasalar nezdinde ortadan kalkması boşanma olarak adlandırılmaktadır (Marshall, 1999). Özellikle modern toplumlarda boşanma konusu olgusal bir gerçeklik olarak algılansa da boşanmanın aile kurumunu bitiren ve başka tür sosyal problemlere de sebep olan bir yönü olduğu da gerçektir.

Boşanma olgusu gerek ülkemizde gerekse dünyada temel problemlerden biri olarak

belirmektedir. Ülkemizde de özellikle aile yapımızı tehdit eden boşanma ile ilgili pek çok araştırma yapılmasına rağmen boşanacak kişilerin boşanma sürecine ilişkin kararlılıklarını ölçen tatmin edici bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatürdeki boşanma ile ilgili ölçeklere baktığımızda; boşanma kaygısı ölçeği, yetişkinler ve çocuklar için boşanmaya uyum ölçeği, boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeği ve boşanma göstergeleri gibi ölçekler bulunduğunu gözlemliyoruz (Akın ve Güneş-Kahriman, 2019; Nazlı, Halisdemir, Gülleroğlu, Kiyi, 2021; Doğan, 2016; Yöntem ve İlhan, 2018). Söz konusu ölçekler; çoğunlukla boşanma sonrası bireylerin uyum sürecine, boşanma nedenlerine ve bireylerin kaygılarına ilişkin çalışmalardır.

2021 yılına ait TÜİK verilerine bakıldığında son 20 yılın boşanma oranlarının artarak ilerlediği gözlemlenmektedir. 2001 yılında boşanma sayısı 94.994 iken, 2021 yılına geldiğimizde boşanma sayısının 174.085'e yükseldiğini gözlemliyoruz. 2001 yılında Türkiye nüfusu 65 milyon; 2021 yılında ise 84 milyondur. 2001 yılından 2021 yılına kadarki nüfus artış oranını dikkate aldığımızda, boşanma oranının yüzde 0,14'ten, yüzde 0,20'ye yükseldiği tespit edilmiştir. Bu duruma göre boşanma artış oranının, nüfus artış oranından daha fazla olduğu görülmektedir. Boşanma verilerinin son yıllarda artmasından dolayı, bu alana yapılacak olan katkının büyük bir ihtiyacı gidereceği düşünülmektedir (<https://data.tuik.gov.tr>, 2022).

Çiftlerin ani kararlarla ve getireceği sorumlulukların farkında olmadan atacakları boşanma adımını yeniden değerlendirmelerine katkı sağlamak ve bu kararlarındaki gerçek farkındalıklarını bilimsel anlamda tespit etmek amacıyla boşanmaya ilişkin kararlılık düzeylerinin ölçülmesi hedeflenmektedir. Evlilikte çiftlerin boşanma kararı alırken kime danışacaklarını bilmemesi ve alınan kararın artı ve eksilerini tespit edecek bir ölçeğin yokluğu, araştırmanın özgün değerini ortaya koymaktadır. İlk defa geliştirilecek bu ölçekle boşanma öncesi süreçte önemli bir durum tespitine ulaşılması amaçlanmaktadır. Geliştirilen bu ölçek ülkemizde aile danışmanlığı ve hukuki süreçlerde boşanma kararlılığını anlamamızda hizmet edecektir. Toplumsal anlamda da bireylerin ailenin çözülmesine dair verdikleri kararlarda durumun tekrar gözden geçirilerek aile bütünlüğünü korumaya yönelik katkı sağlayacağı ümit edilmektedir. Ayrıca bu çalışmanın aile mahkemelerinin iş yükünü hafifletmesi; uzun süren davalarda ise hâkimin karar verme sürecini hızlandırması beklenmektedir. Bu ölçeği kullanan aile danışmanları ve psikologların boşanacak olan çiftleri değerlendirirken, psikometrik sonuçlara göre danışmanlık sürecini daha sağlıklı ve bilimsel olarak yürütmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin ani bir öfke ile aldıkları boşanma kararının önüne geçilebileceği hedeflenmektedir. Ölçeği uygulayan bireylerin boşanma konusunda farkındalıklarının gelişeceği ve önleyici aile danışmanlığı hizmetine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Geliştirilen bu ölçeğin aile kurumunun devamlılığına vereceği katkıdan dolayı işlevsel olacağı değerlendirilmektedir.

Aile bireyleri ile çalışan tüm ruh sağlığı profesyonellerinin, boşanma öncesi ve boşanma sürecindeki aile bireylerinin yaşama uyum sağlamalarını desteklemesi beklenmektedir (Karahan, 2022). Ulaşılabildiği kadarıyla literatürde ilk defa gerçekleştirilen bu araştırma ile boşanma sürecinde etkili, önleyici ve terapötik uygulamaların yapılabilmesini desteklemek adına, profesyonellerin kullanımı için boşanmaya ilişkin kararlılık ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini yaşları 19 ile 68 (Ort = 35.51±8.07) arasında değişen, 325'i (% 78.1) kadın ve 91'i (% 21.9) erkek olmak üzere toplam 416 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların tamamı aile danışmanı veya aile terapisti ile görüşme sürecinde olan bireylerden veya herhangi bir profesyonel destek almamış olan ve boşanmayı düşünen bireylerden oluşmuştur.

Ölçme Araçları

Demografik Bilgi Formu: Katılımcılara evlilik süresi, daha önceki evlilik sayısı, çocuk sayısı, aile ve yakın çevrede boşanmış birey sayısı, anne baba evlilik durumu, boşanma ile ilgili

düşüncelerinde buldukları aşama ve olası boşanma kararının en temel sebeplerinin sorulduğu bilgi formudur.

Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeği: Boşanmayı düşünen bireylerin, boşanmaya ilişkin kararlılık düzeylerini belirlemek amacıyla bu çalışma kapsamında geliştirilen ölçektir. Ölçek 5'li likert tipi (1-hiç katılmıyorum, 5- tamamen katılıyorum) bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Ölçek 37 maddeden ve 9 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğe ilişkin detaylı bilgiler bulgular başlığı altında sunulmuştur.

İşlem

Araştırma için Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kuruludan (Başvuru No: 8655, Karar No: 2022/55) gerekli izinlerin alınmasının ardından veri toplama çalışması Türkiye'nin 7 bölgesinde, 60 farklı ilde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde internet ve sosyal medya yardımı kullanılmıştır ve araştırma örnekleme tesadüfi örnekleme yöntemine ile belirlenmiştir.

Bulgular

Bu çalışmanın örneklemini yaşları 19 ile 68 (Ort = 35.51±8.07) arasında değişen, 325'i (% 78.1) kadın ve 91'i (% 21.9) erkek olmak üzere toplam 416 katılımcı oluşturmaktadır.

Katılımcıların evlilik süreleri incelendiğinde, en yüksek oranı oluşturan grubun 5-7 yıldır evli olan çiftler (% 19.7, n = 82), en düşük oranı oluşturan grubun ise 25 yıl ve daha uzun süre evli olan çiftler olduğu görülmektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun daha önce başka evlilik yapmadığı görülmektedir (% 79.3, n = 330). 79 (% 19) katılımcı daha önce bir kez evlendiğini ifade ederken, 7 (% 1.6) katılımcı ise daha önce iki veya daha fazla kez evlilik deneyimlemiştir.

Katılımcıların sadece 89'unun (% 21.2) çocuk sahibi olmadığı görülmektedir. En yüksek oranı (% 37.5, n = 156) tek çocuk sahibi olan katılımcılar oluştururken, 4 ve üzeri çocuğa sahip olan katılımcılar da en düşük oranı (% 2.6, n = 11) oluşturmaktadır. Bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Evlilik Süreleri ve Daha Önce Yaptıkları Evlilik Sayıları ve Sahip Oldukları Çocuk Sayıları

Değişkenler	n	%
Evlilik Süresi		
0-1 Yıl	35	8.4
1-2 Yıl	41	9.9
2-5 Yıl	50	12.0
5-7 Yıl	82	19.7
7- 10 Yıl	62	14.9
10-15 Yıl	37	8.9
15-20 Yıl	65	15.6
20-25 Yıl	36	8.7
25 Yıl ve Üzeri	8	1.9
Daha Önceki Evlilik Sayısı		
Daha Önce Evlilik Yok	330	79.3
1 Kez	79	19.0
2 Kez	5	1.2
3 Kez	1	.2
4 ve Üzeri	1	.2
Çocuk Sayısı		

Yok	89	21.4
1 Çocuk	156	37.5
2 Çocuk	113	27.2
3 Çocuk	47	11.3
4 ve Üzeri Çocuk	11	2.6
Toplam	416	100.0

Katılımcılara ailelerinde ve yakın çevrelerinde boşanmış bireyler olup olmadığı sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar sadece 117 (% 28.1) katılımcının çevresinde boşanmış birey olmadığını göstermektedir. Ailesinde veya yakın çevresinde boşanmış en az bir çift olanların oranı % 26.9 (n = 112), 4 ve üzeri çift olanların oranı ise % 16.1'dir (n = 67). Katılımcıların kendi anne babalarının evlilik durumu incelendiğinde ise 370'inin (%88.9) anne babasının evli oldukları ve birlikte yaşadıkları, 43'ünün (% 10.3) ise hukuken ayrıldıkları ve ayrı yaşadıkları görülmüştür. Bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Aile ve Yakın Çevrede Boşanmış Birey Sayısı ve Anne Baba Evlilik Durumu

Değişkenler	n	%
Aile ve Yakın Çevrede Boşanmış Birey Sayısı		
Yok	117	28.1
1	112	26.9
2	57	13.7
3	63	15.1
4 ve Üzeri	67	16.1
Anne Baba Evlilik Durumu		
Berberler ve birlikte yaşıyorlar.	370	88.9
İmam nikâhlı beraberler.	2	0.5
Hukuken ayrıldılar ve ayrı yaşıyorlar.	43	10.3
Hukuken ayrı ama beraber yaşıyorlar.	1	0.2
Toplam	416	100.0

Araştırmada ayrıca katılımcıların boşanma ile ilgili düşüncelerinde hangi aşamada oldukları sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar en yüksek oranları oluşturan gruplar boşanmayı düşünme aşamasında olanlar (% 24, n = 100) ve boşanıp boşanmama konusunda kararsız olanlardır (% 23.3, n = 97). Bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Boşanma ile İlgili Düşüncelerinde Buldukları Aşama

Aşama	n	%
Boşanmayı düşünme aşamasındayım.	100	24.0
Sağlıklı bir evliliğim var boşanmayı düşünmüyorum.	50	12.0
Boşanıp boşanmama konusunda kararsızım.	97	23.3
Avukatla görüşme aşamasındayım.	15	3.6
Mahkeme süreci aşamasındayım.	85	20.4
Eşimle sürekli çatışma halindeyiz ama boşanmayı düşünmüyorum	69	16.6
Toplam	416	100.0

Boşanma kararı alırlarsa bunun en temel sebebinin ne olduğu sorulan katılımcılar en yüksek oranda aldatma (% 18.3, n = 76), iletişimsizlik (% 13.9, n = 58) ve sevgi ve saygının

bitmesi (% 10.6, n = 44) seçeneklerini ifade etmişlerdir. Bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Alınacak Olası Boşanma Kararının En Temel Sebepleri

Olası Sebepler	n	%
Aldatma	76	18.3
İletişimsizlik	58	13.9
Sevgi ve saygının bitmesi	44	10.6
Psikolojik şiddet	33	7.9
Şiddetli geçimsizlik	32	7.7
Sorumsuzluk	26	6.3
Eşimin ailesinin etkisi	21	5
Eşimin ailesinin evliliğimize müdahil olması	20	4.8
Tahammülsüzlük	17	4.1
Eşimin psikolojik rahatsızlığından	13	3.1
Eşimin bağımlılık problemi (Alkol, uyuşturucu, kumar)	11	2.6
Cinsel sorunlar	10	2.4
Fiziksel şiddet	7	1.7
Eziyet ve küfür etme	6	1.4
Eşimin onur kırıcı davranışı (İftira, dedikodu, vb)	6	1.4
Kıskançlık	4	1
Eve ve eşe bakmama	4	1
Eşimin dinin emir ve yasaklarını gözetmemesi	4	1
Eşimin küçük düşürücü suç işlemesi (Hırsızlık, ırza geçme vb)	4	1
Evi terk	3	0.7
Aşkın bitmesi	3	0.7
Sosyal medya	3	0.7
Çocuğumuzun olmayışı	1	0.2
Hayatıma kast etmesi	1	0.2
Diğer	9	2.2

Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeği'nin yapı geçerliğini sınamak için varimax eksen döndürmesi kullanılarak Temel bileşenler yöntemi ile yapılan açımlayıcı faktör analizi yürütülmüştür. Barlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde verinin küresellik varsayımını karşıladığı görülmektedir ($\chi^2(666) = 4050.298, p < .001$). Analiz sonucunda, .872 KMO değerine sahip olan ve toplam varyansın %66,86'sını açıklayan ve özdeğeri 1'in üzerinde olan dokuz faktörlü bir yapının elde edildiği görülmektedir. Bu yapılar şöyle sıralanabilir: *umut* (Boşanma dışında farklı yollar bulabileceğinizi düşünüyorum.), *cinsellik* (Boşanma sonrası cinsel hayatımın biteceğini düşünüyorum.), *nafaka* (Boşanma sonrası yaşayacağımız olası nafaka sorunları beni endişelendiriyor.), *sosyal destek* (Boşanmış bir birey olarak arkadaşlarımdan bana her koşulda destek olacağını düşünüyorum.), *sosyolojik* (Boşanmış bir birey olarak toplum baskısı ile baş edebilirim.), *sosyal çevre* (Boşanma sonrasında sosyal çevrem azalacağından endişeleniyorum.), *ekonomik* (Boşanmanın doğuracağı olası ekonomik sorunlar beni endişelendiriyor.), *değerler* (Boşanmanın değerlerim açısından bir sakıncası yoktur.), *psikolojik* (Boşanmanın doğuracağı olası psikolojik sorunlar beni endişelendiriyor.).

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı değerleri .67 ve .89 arasında değişmektedir. Bütün ölçek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı değeri ise .86'dır. Bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeği'nin Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Umut1	.789								
Umut2	.744								
Umut3	.662								
Umut4	.565								
Umut5	.554								
Umut6	.500								
Cinsellik1		.784							
Cinsellik 2		.751							
Cinsellik 3		.705							
Cinsellik 4		.654							
Nafaka1			.807						
Nafaka2			.724						
Nafaka3			.689						
Sosyal Destek1				.783					
Sosyal Destek2				.760					
Sosyal Destek3				.562					
Psikolojik1					.734				
Psikolojik 2					.726				
Psikolojik 3					.716				
Psikolojik 4					.680				
Psikolojik 5					.678				
Psikolojik 6					.629				
Psikolojik 7					.478				
Sosyolojik1						.786			
Sosyolojik 2						.723			
Sosyolojik 3						.676			
Sosyolojik 4						.446			
Ekonomik1							.708		
Ekonomik2							.678		
Ekonomik3							.634		
Sosyal Çevre1								.709	
Sosyal Çevre 2								.660	
Sosyal Çevre 3								.565	
Sosyal Çevre 4								.500	
Değerler1									.893
Değerler2									.724
Değerler3									.398
Açıklanan Varyans	26.393	9.399	7.756	5.389	4.277	3.939	3.397	3.216	3.095
Özdeğer	9.766	3.478	2.870	1.994	1.583	1.457	1.257	1.190	1.145
Cronbach Alfa	.893	.780	.665	.683	.866	.729	.694	.705	.782

Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyonlar incelendiğinde en yüksek korelasyonların umut ile psikolojik hazır oluş ($r = .619, p < .001$), sosyolojik hazır oluş ($r = .467, p < .001$) ve sosyal çevre desteği ($r = .559, p < .001$) arasında olduğu görülmektedir. Psikolojik hazır oluş ile nafaka sorunları arasındaki ilişki anlamsız olmasına rağmen psikolojik hazır oluşun diğer bütün alt boyutlar ile ilişkili olduğu görülmektedir. Sosyolojik hazır oluş ise değer ve cinsellik alt boyutları dışında diğer alt boyutlarla ilişkili bulunmuştur ($p < .05$). Umut alt boyutunun bütün alt boyutlarla ilişkili olduğu görülmüştür ($p < .05$). Bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyonlar

Faktörler	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Psikolojik	1							
2. Sosyolojik	.342***	1						
3. Sosyal Çevre	.331***	.366***	1					
4. Destek	.162***	.179***	.081	1				
5. Umut	.619***	.467***	.559***	.111*	1			
6. Değerler	.410***	.058	.267***	.099*	.270***	1		
7. Cinsellik	.187***	.038	.274***	.200***	.310***	.415***	1	
8. Ekonomik	.121*	.189***	.200***	.015	.300***	.147***	.313***	1
9. Nafaka	.077	.195***	.206***	.080	.256***	.063	.162***	.321***

Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin en düşük-en yüksek değerler, ortalama ve standart sapma değerleri ve çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar en yüksek ortalamaların sosyal çevre ve umut alt boyutlarına ait olduğunu göstermektedir. En düşük ortalamalar ise değer ve ekonomik alt boyutlarına ait olduğu görülmektedir. Bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin En Düşük-En Yüksek Değerler, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ve Çarpıklık-Basıklık Değerleri

Değişkenler	En Düşük	En Yüksek	Ort.	S	Çarpıklık	Basıklık
Psikolojik	1.00	5.00	3.33	1.07	-.359	-.608
Sosyolojik	1.00	5.00	3.30	1.12	-.324	-.633
Sosyal Çevre	1.00	5.00	3.70	1.05	-.615	-.213
Sosyal Destek	1.00	5.00	3.12	1.06	.744	-.163
Umut	1.00	5.00	3.54	1.07	-.491	-.385
Değerler	1.00	5.00	2.30	1.17	.551	-.683
Cinsellik	1.00	5.00	3.23	1.15	-.003	-.990
Ekonomik	1.00	5.00	2.74	1.14	.193	-.834
Nafaka	1.00	5.00	3.02	1.20	-.016	-.799

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın temel amacı bireylerin boşanmaya ilişkin kararlılık düzeylerinin saptanması amacıyla geliştirilen bir ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini sınamaktır. Aile terapistleri, aile danışmanları, arabulucular ve bu alanda hizmet veren birçok uzman açısından da bireylerin boşanmaya ilişkin kararlılık düzeylerini bilmek yürütülecek olan terapi / danışmanlık sürecinin nasıl şekilleneceğini belirlemektedir (Dallos ve Draper, 2015).

Bu çalışmada katılımcıların demografik bilgilerinin yanı sıra olası boşanma ile ilgili en önemli sebepler de incelenmiştir. Çünkü katılımcıların boşanma sebeplerini bilmek onların boşanmaya ilişkin kararlılık düzeylerini anlamlandırmamızı kolaylaştıracaktır. Boşanma kararı

alırlarsa bunun en temel sebebinin ne olduğu sorulan katılımcılar en yüksek oranda aldatma (% 18.3), iletişimsizlik (% 13.9) ve sevgi ve saygının bitmesi (% 10.6) seçeneklerini ifade etmişlerdir. Bu konu yapılan çalışmalarda güncelliğini koruyan sorular arasındadır. Nitekim boşanmanın nedenleri ile ilgili 2021 yılında TÜİK tarafından yapılan Türkiye Aile Yapısı Araştırması'na göre, % 32,2 ile sorumsuz ve ilgisiz davranmanın boşanma nedenleri arasında ilk sırayı aldığı görülmektedir. İkinci sırayı ise % 14,1 ile aldatma almıştır. Ardından % 9,8 ile evin ekonomik geçimini sağlayamama ve % 8,1 ile dayak/kötü muamele gelmektedir (<https://data.tuik.gov.tr>, 2022). Alanda daha önceki dönemlerde yapılan çalışmalar da benzer bir resim çizmektedir. Örneğin; 2015 yılında ege bölgesinde yapılan bir araştırmanın verilere göre, boşanma nedenleri arasında ilk sırada % 24.66 oranı ile erkeğin olumsuz kişilik özelliklerinin yer aldığı görülmektedir. Bunu % 21.92 oranı ile aldatma, % 12.33 oranı ile şiddet ve % 11.64 oranı ile cinsel problem ve hastalık nedenleri takip etmektedir (Aybey,2015). 2018 yılında İzmir de 370 kişinin katıldığı boşanmanın nedenleri ile ilgili yapılan araştırmaya göre, % 52,4 sözlü veya fiziksel şiddet, % 39,2 fikir uyuşmazlığı, % 39,2 geçimsizlik, % 34 sorumsuzluk nedeni ile boşandıkları görülmüştür (Aktaş-Akoğlu, Küçükkaragöz, 2018).

Baynal (2019) tarafından yürütülen bir çalışmada ise katılımcıların ayrılma nedeni olarak sıraladığı nedenler arasında aldatma/aldatılmanın ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Sonrasında ise ilgisizlik, iletişimsizlik, sorumsuzluk ve ekonomik nedenler gelmektedir. Çalışmaya göre diğer önemli nedenler ise psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, saygısızlık, kıskançlık ve eşin ailesidir.

Elde edilen sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, farklı zamanlarda ve yerlerde yürütülen çalışmalardan boşanmanın en yüksek sıralanan sebepleri arasında aldatma ve iletişim sorunlarının yer aldığı görülmektedir. Her ne kadar farklı başlıklar altında yer alsalar da birçok sorunun en temel kaynağının iletişim sorunları olduğu görülmektedir. Hatta cinsellik bile bir iletişim sorunu olarak değerlendirilebilir (Satir, 2001).

Bu çalışmanın yazarları yaptıkları görüşmeler ve alan yazın bilgisinden yola çıkarak psikolojik, sosyolojik, sosyal çevre, destek, umut, değer, cinsellik, ekonomik ve nafaka olmak üzere 9 farklı alan belirlemişlerdir. Şüphesiz ki sıralanan konular dışında boşanma kararlılığı üzerinde etkili olabilecek başka faktörler de vardır. Ancak yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin açıklanan varyansı %66,86 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu değer yapı geçerliği, sınanan bir ölçek için kabul edilen sınır değerlerinin (Hair ve ark, 2014) yeterince üzerinde olduğu ve araştırmada kullanılmaya uygun olduğunu ifade etmek mümkündür. Açıklanan varyansın yüksek olması, ilgili kavram ya da yapının o derecede iyi ölçüldüğünün bir göstergesi olarak yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2007). Ayrıca ölçeğin kaç faktörlü yapıdan oluşmasının uygun olduğuna dair bir gösterge olarak kullanılacak özdeğer (Hair ve ark, 2014) sonuçları da 9 faktörlü yapının kullanılmasının uygun olabileceğini göstermektedir. Maddelerin faktör yük değerleri .40 ile .89 arasında değişmektedir. Faktör yüklerinin 0.30'un üzerinde olması güçlü bir yapı geçerliğine sahip olduğunu göstermektedir (DeVellis, 2017). Bu durumda ölçeğin geçerlik kriterlerini sağladığı görülmektedir.

Örneklemin yeterli olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ile belirlenmektedir. Genel kabule göre KMO katsayısı en az 0.50 olmalıdır (Field, 2009). Bu çalışmada KMO değeri .872 olarak bulunmuştur. Değişkenler arası korelasyon katsayılarının anlamlılığı için ise Bartlett Küresellik Testi (BTS) kullanılmaktadır. BTS değeri $p < .05$ düzeyinde anlamlı olma şartını sağlamalıdır (Alpar, 2020). Bu çalışmanın anlamlılık düzeyi $p < .001$ olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar, örneklemin ve ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Cronbach alfa katsayısı, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen özellik ile ilgili olup olmadığını gösteren bir güvenilirlik değeridir. Ölçek maddelerinin birbirleri ile ne kadar tutarlı oldukları ve ne kadar bağdaşık bir grup oluşturdukları hakkında bilgi vermektedir. Cronbach alfa katsayısı 0-1 arasında değer alırken, 0.60-0.80 arasında değer alması ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu, 0.80-1.00 arasında değer alması ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Field, 2009; Alpar, 2020). Bu çalışmada, ölçek için elde edilen Cronbach alfa değerlerinin .67 ile .89 arasında olduğu belirlenmiştir. Bu da ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu

göstermektedir.

Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyonlar incelendiğinde en yüksek korelasyonların umut ile psikolojik hazır oluş, sosyolojik hazır oluş ve sosyal çevre desteği arasında olduğu görülmektedir. Umut alt boyutunun bütün alt boyutlarla, psikolojik hazır oluşun nafaka sorunları dışındaki diğer bütün alt boyutlar ile ilişkili olduğu görülmektedir. Sosyolojik hazır oluş ise değer ve cinsellik alt boyutları dışında diğer alt boyutlarla ilişkili bulunmuştur. Detaylı olarak bulgular kısmında da incelenebileceği gibi sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde alt boyutların birbirleri ile ilişkili olduğu ve dolayısıyla birbirinden bağımsız olarak değerlendirmenin uygun olmadığı söylenebilir.

Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin en yüksek ortalamaların sosyal çevre ve umut alt boyutlarına ait olduğu görülmektedir. Bu bir taraftan kişilerin sosyal çevrelerinden destek alabileceklerine ilişkin inançlarının güçlü olduğunu göstermektedir. Hem ailelerinden hem de yakın arkadaşlarından destek alabileceğini düşünen katılımcılar boşanma konusunda daha kararlı adımlar atabileceklerdir. İkinci olarak evliliğe dair umutlarının da kalmadığına işaret eden bulguların göz ardı edilememesi gereklidir. Nitekim Sungur (2021) eşlerin ilişkilerinde geleceğe dair umudun kalmamasının, bir şeylerin değişebileceğine dair inancın yitirilmesinin ilişkiyi bozan en temel etkenlerden birisi olduğunu vurgulamaktadır.

En düşük ortalamalar ise değer ve ekonomik alt boyutlarına aittir. Bu sonuçlar boşanma kararında değer yargılarının ve ekonomik etkenlerin kişinin kararsız kalmasının en önemli belirleyicileri olduğuna işaret etmektedir. Nitekim Türkiye'de özellikle kadınların boşanma kararı verememelerinin en temel gerekçelerinden birisi de ekonomik bağımsızlıklarının olmayışdır. Ayrıca dini ve kültürel değerlerin de boşanma konusuna sıcak bakmaması kişilerin bu konudaki kararsızlıklarını arttırmaktadır.

Sonuç olarak boşanma bir karardır. Doğru da olabilir yanlış da. Ancak boşanma kararı evlilik sistemi içerisindeki bütün çözüm potansiyellerini kapatır (Fıfıloğlu, 2023). Bu sebeple bu kararın sağlıklı bir biçimde ve çok yönlü olarak değerlendirilerek verilmesi hem bireysel açıdan hem de toplumsal açıdan ortaya çıkabilecek sorunların en düşük düzeylere indirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu sebeple boşanmaya ilişkin olası farklı sonuçların değerlendirileceği bir ölçüm aracının geliştirilmesi ve alanda kullanılması hem akademik açıdan hem de toplumsal ilişkiler açısından önem arz etmektedir.

Daha önce de değinildiği gibi geliştirilen bu ölçeğin temel amaçlarından birisi boşanma ile ilgili karar aşamasında olan bireylerde bu süreç hakkında, sürecin olası sonuçları hakkında farkındalık oluşturmaktır. Örneğin ekonomik alt boyutun bir maddesi olarak "Boşanmanın doğuracağı olası ekonomik sorunlar beni endişelendiriyor." ifadesi kişilerin karşılaşabileceği ekonomik sıkıntılar hakkında bireyi tekrar düşünmeye yöneltmektedir. Psikolojik alt boyutun bir maddesi olan "Boşanmanın getirebileceği hüznü başa çıkabilirim." ifadesi katılımcılara karşılaşabilecekleri olası bir sonuç olarak hüznü hatırlatırken diğer taraftan da bu hüznü başa çıkıp çıkamayacakları konusunda kendilerini tanımalarına katkıda bulunacaktır. Umut alt boyutunun bir maddesi olan "Boşanma dışında farklı yollar bulabileceğinizi düşünüyorum." ifadesi bireylere boşanma dışında da alternatifler olabileceğini hatırlatmakta ve evliliğin sürdürülebileceğine ilişkin umut vermektedir. Ancak ölçeğin temel amacı katılımcıları boşanma fikrinden vaz geçirmek değil, boşanma veya evliliği devam ettirme kararlarının olası sonuçları hakkında çok yönlü düşüncelerine katkı sağlamaktır. Nitekim sosyal destek boyutunun bir maddesi olan "Boşanmış bir birey olarak yaşadığım çevrenin bana her koşulda destek sağlayabileceğini düşünüyorum." ifadesi de olası bir boşanma sonucunda katılımcıların yakın çevrelerinden alacakları desteği bireylere hatırlatmaktadır.

Bu çalışma kapsamında geliştirilmiş olan Boşanmaya İlişkin Kararlılık Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçlarından yola çıkarak, ölçeğin bu alandaki boşluğu doldurmaya namzet olduğu söylenebilir.

Kaynakça

Alpar, R. (2020). Uygulamalı çok değişkenli istatistik. Detay Yayıncılık, Ankara

Akın, A., ve Güneş-Kahriman, B. (2019, 31 Ocak, 1-2 Şubat). Boşanma Kaygısı Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik [Bildiri sunumu]. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Nevşehir, Türkiye.

Aktaş Akoğlu, Ö., & Küçükkaragöz, H. (2018). Boşanma nedenleri ve boşanma sonrasında karşılaşılan güçlüklerle ilişkin bir araştırma: İzmir ili örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1); 151-172.

Aybey, S. (2015). İl Müftülüğü Aile ve dini rehberlik bürolarına gelen sorular ışığında boşanma nedenleri (Ege Bölgesi örneği). *Turkish Studies*, 2(4), 104-126.

Baynal, F. (2019). Evlenme ve Boşanma Deneyimleri Arasındaki İlişkide Dindarlık Faktörünün İncelenmesi. *Darulfunun İlahiyat*, 30(1): 111-140.

Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (8. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Dallos, R., & Draper, R. (2015). EBOOK: An Introduction to Family Therapy: Systemic Theory and Practice. McGraw-Hill Education (UK).

DeVellis RF, Scale development. 4th ed. USA: SAGE Publications; 2017.

Doğan, Ş. (2016). Boşanma nedenlerine yönelik tutumlar: Boşanmayı artırıcı veya engelleyici faktörlere yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması I. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 991-1011.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.

Eren, H. (1988). Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara. erişim tarihi: 23.10.2022

Fırsıoğlu, H. (2023). İlişki Pusulası Modeli ile Eş Terapisi. Hermes Tanıtım Ofset, Ankara.

Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (Introducing statistical methods)*: Sage Publications Ltd.

Hair J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2014). "Multivariate Data Analysis". 7. Ed. Pearson Education Limited.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2021-45568>

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813>

<https://toad.halileksi.net/?s=bo%C5%9Fanma&sm=b&sonuc=25&sirala=baslik>

Karahan, A. S. (2022). Boşanma Sürecinde Psikolojik Müdahaleler Üzerine Bir Derleme. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 9(1), 88-111.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. Osman Akınhay-Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yay., Ankara.

Nazlı, S., Halisdemir, D., Gülleroğlu, H. D., ve Kiye, S. (2021). Yetişkin Boşanmaya Uyum Ölçeğinin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,(57), 336-361.

Onaran, O. (1975). *Örgütlerde Karar Verme*, Sevinç Matbaası, Ankara,

Satir, V. (2001). *İnsan Yaratmak* (Çev. S. Yeniçeri). İstanbul: Beyaz Yayınları.

Soylu, Y. ve Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43), 44-54.

Sungur, M. Z., (2021) *Aşk Evlilik Sadakatsizlik - Şeytan Üçgeni*. İstanbul: Destek Yayınları.

Tekin, M. (1999). *Kantitatif Karar Verme Teknikleri*, Kuzucular Ofset, Konya.

Topuz, İ. (2013). *Dinî Değerlerin Karar Alma Süreçlerindeki Etkisi*, Marife, ss. 69-88

Uyar, S. (1999). Boşanmış bireylerin evlilik süreci ve bugüne ilişkin psikolojik sorunları üzerine bir araştırma. [Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi]. GATA: Ankara

Yöntem, M., İlhan, T. (2018). Boşanma Göstergeleri Ölçeğinin Geliştirilmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 18 (41), 339-358.

EXTENDED ABSTRACT

Divorce is one of the main relationship problems both in our country and all over the world. Although there are many studies on divorce in our country, there is no study measuring the determination of individuals regarding the divorce process. The scales related to divorce in the literature are; divorce anxiety scale, divorce adjustment scale for adults and children, attitude towards the reasons for divorce scale and divorce indicators (Akın & Güneş-Kahriman, 2019; Nazlı, Halisdemir, Gülleroğlu, Kiyi, 2021; Doğan, 2016; Yöntem & İlhan, 2018). These scales mostly measure the adaptation process of individuals after divorce, the reasons for divorce and the anxiety of individuals.

With the Determination about Divorce Scale, it is aimed to re-evaluate the divorce step that couples will take with sudden decisions and without being aware of the responsibilities it will bring. It is also aimed to measure the level of determination regarding divorce. In addition, this scale is expected to ease the workload of family courts and speed up the decision-making process of the judges. Psychologists and family counselors using this scale will even be able to conduct the therapy/counseling process more scientifically accurate.

Lastly, with this scale, it is aimed to re-evaluate the divorce decision taken with a sudden anger. It is thought that individuals who apply the scale will improve their awareness about divorce and this will contribute to preventive family counseling services. This scale will be functional due to its contribution to the continuity of the family.

Method

Sample

The sample of this study consisted of 416 participants, 325 (78.1%) women and 91 (21.9%) men, aged between 19 and 68 (mean = 35.51±8.07). All of the participants were individuals who were in the process of meeting with a family counselor/family therapist or individuals who had not received any professional support and were considering divorce.

Measurement Tools

Demographic Information Form: It was an information form in which the participants were asked about the duration of their marriage, the number of previous marriages, the number of children, the number of divorced individuals in the family and close environment, the marital status of their parents, the stage of their thoughts about divorce, and the main reasons for a possible divorce decision.

Determination of Divorce Scale: This scale was developed within the scope of this study in order to find out the determination levels of individuals considering divorce. The scale was developed as a 5-point Likert-type scale (1-strongly disagree, 5-strongly agree). The scale consists of 37 items and 9 sub-dimensions. Detailed information about the scale was presented under the title of the findings.

Process

After obtaining the necessary permissions from Necmettin Erbakan University Social Sciences and Humanities Scientific Research Ethics Committee (Application No: 8655, Decision No: 2022/55), data collection was carried out in 60 different cities in 7 regions of Turkey. Internet and social media were used in the data collection process and the research sample was determined by random sampling method.

Findings

The sample of this study consisted of 416 participants, 325 (78.1%) women and 91 (21.9%) men, aged between 19 and 68 (mean = 35.51±8.07). Results indicated that the group with the highest rate was the couples who had been married for 5-7 years (19.7%, n = 82) and the group with the lowest rate was the couples who had been married for 25 years or more. The majority of the participants had been married once (79.3%, n = 330). While 79 (19%) participants stated that they had been married once before, 7 (1.6%) participants had been married two or more times before. Only 89 (21.2%) of the participants did not have children. The highest proportion (37.5%, n = 156) had only one child, while the lowest proportion (2.6%, n = 11) had 4 or more children.

In order to test the construct validity of the scale, exploratory factor analysis using Principal Components method was conducted using varimax axis rotation. The results of Barlett's test of sphericity indicated that the data met the assumption of sphericity ($\chi^2(666)= 4050.298, p < .001$). As a result of the analysis, a nine-factor structure with a KMO value of .872, explaining 66.86% of the total variance and eigenvalues above 1 was obtained. These structures were as follows: hope (I think that you can find

different ways other than divorce.), sexuality (I think that my sexual life will end after divorce.), alimony (I worry about the possible alimony problems we will experience after divorce.), social support (As a divorced individual, I think that my friends will support me under all circumstances.), sociological (As a divorced individual, I can cope with social pressure.), social environment (I am worried that my social environment will decrease after divorce.), economic (I am worried about possible economic problems that may arise from divorce.), values (Divorce has no drawback for my values.), psychological (I am worried about possible psychological problems that may arise from divorce.).

Cronbach's Alpha values for the sub-dimensions of the scale were between .67 and .89. Cronbach's Alpha calculated for the whole scale was .86. The lowest and highest values, mean and standard deviation values, and skewness and kurtosis values for the sub-dimensions of the scale were analyzed. The results showed that the highest averages belonged to the social environment and hope sub-dimensions. The lowest averages belonged to the value and economic sub-dimensions.

Discussion

Based on the interviews and literature, the authors of this study identified 9 different areas: psychological, sociological, social environment, support, hope, values, sexuality, economic and alimony. Undoubtedly, there are other factors that may have an impact on divorce determination other than the issues listed. However, as a result of the exploratory factor analysis, the explained variance of the scale was calculated as 66.86%. It is possible to state that this value is sufficiently above the accepted limit values (Hair et al., 2014) for a scale whose construct validity was tested and was suitable for use in the study. A high explained variance can be interpreted as an indicator that the related concept or construct was measured well (Büyüköztürk, 2007). In addition, the eigenvalue results (Hair et al., 2014), which can be used as an indicator of how many factors the scale should consist of, indicated that it might be appropriate to use a 9-factor structure. The factor loadings of the items ranged between .40 and .89. Factor loadings above 0.30 indicate a strong construct validity (DeVellis, 2017). In this case, the results meant that the scale met the validity criteria.

The adequacy of the sample was determined by the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) coefficient. According to the general acceptance, the KMO coefficient should be at least 0.50 (Field, 2009). In this study, the KMO value was found to be .872. Bartlett's Test of Sphericity (BTS) is used for the significance of correlation coefficients between variables. The BTS value should meet the condition of being significant at $p < .05$ level (Alpar, 2020). The significance level of this study was found to be $p < .001$. The results indicated that the sample and the scale were suitable for factor analysis.

Cronbach's alpha coefficient is a reliability value that shows whether the scale items are related to the characteristic to be measured. It provides information about how consistent the scale items are with each other and how coherent a group they form. While Cronbach's alpha coefficient takes a value between 0-1, a value between 0.60-0.80 indicates that the scale is highly reliable, and a value between 0.80-1.00 indicates that the scale is highly reliable (Field, 2009; Alpar, 2020). In this study, the Cronbach alpha values obtained for the scale were between .67 and .89. This shows that the scale is a reliable scale.

Divorce is a decision. It can be right or wrong. However, the decision to divorce closes all solution potentials within the marriage system (Fıfıloğlu, 2023). For this reason, making this decision in a healthy and multidimensional way will contribute to minimizing the problems that may arise both individually and socially. For this reason, it is important to develop a measurement tool to evaluate different possible outcomes of divorce and to use it in the field both academically and in terms of social relations.

Based on the results of the validity and reliability analysis of the Determination about Divorce Scale, which was developed within the scope of this study, the scale is a good candidate to fill the gap in this field.